

ҚОРАҚАЛПОҚ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

ТАРИХ ВА ҲУҚУҚ ФАКУЛЬТЕТИ

ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИ, ПРОЦЕССИИ ВА КРИМИНАЛИСТИКА КАФЕДРАСИ

РЕФЕРАТ

***ЎЗБЕКИСТОНДА САЙЛОВ ҲУҚУҚИ ЭРКИНЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ
ВА САЙЛОВ ҚОНУНЧИЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ПРОКУРОР
НАЗОРАТИ***

БАЖАРГАН

4-В КУРС ТАЛАБАСИ МАТЪЯКУБОВ Б.

НУКУС-2012

ЎЗБЕКИСТОНДА САЙЛОВ ҲУҚУҚИ ЭРКИНЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ ВА САЙЛОВ ҚОНУНЧИЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ПРОКУРОР НАЗОРАТИ

1. Ўзбекистонда сайлов ҳуқуқи эркинлигини таъминлаш ва сайлов қонунчилигини ривожлантиришда прокурор назорати тушунчаси
2. Ўзбекистонда сайлов ҳуқуқи эркинлигини таъминлаш ва сайлов қонунчилигини ривожлантиришда прокурор назорати мазмуни
3. Ўзбекистонда сайлов ҳуқуқи эркинлигини таъминлаш ва сайлов қонунчилигини ривожлантиришда прокурор назорати тартиби

Сайлов қонунчилиги жамиятда рўй бераётган барча демократик жараёнларни кўзгу сингари ўзида акс эттиради. Шунинг учун ҳам Ўзбекистонда сайлов қонунчилиги доимий равишда ижобий ҳаракатланишда бўлиб, у тобора такомиллаштирилмокда ва унинг демократик принциплари ривожлантирилмокда.

Қонунчилик палатасига депутатлар сайлови умумийдир. Сайлов куни ўн саккиз ёшга тўлган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари сайлаш ҳуқуқига эгадирлар.

Қонунчилик палатасига сайланиш ҳуқуқига сайлов куни йигирма беш ёшга тўлган ҳамда камида беш йил Ўзбекистон Республикаси ҳудудида муқим яшаётган фуқаролар эгадирлар.

Фуқаролар жинси, ирқий ва миллий мансублиги, тили, динга муносабати, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахсий ва ижтимоий мавқеи, маълумоти, машғулотининг тури ва хусусиятидан қатъи назар тенг сайлов ҳуқуқига эгадирлар.

Давлат бошлиғи хотин-қизларнинг ижтимоий сиёсий фаоллигини, уларнинг давлат ва жамият қурилиши соҳасидаги мавқеини оширишга алоҳида аҳамият бериб келмокда. **Юртбошимизнинг ташаббуси билан сайлов тўғрисидаги қонунларда сиёсий партиялардан кўрсатиладиган депутатликка номзодларнинг камида 30 % фоизини аёллар ташкил этиши шарт эканлиги тўғрисидаги қонда мустаҳкамлаб қўйилди.**

2009 йилги сайловлар жараёнида айтилган ана шу норманинг татбиқ этилиши парламентнинг қўйи палатасига умумий депутатлар сонининг 22 фоизини ташкил этадиган 33 нафар хотин-қиз депутатни сайлаш имконини берди. Сенат аъзолари этиб сайланганларнинг 15 фоизи аёллардир, маҳаллий вакиллик органларида фаолият кўрсатаётган аёллар эса бугунги кунда жами депутатлар сонининг 20 фоизидан ортиғини ташкил этади.

“Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси”да сайлов жараёнларини янада демократлаштиришга йўналтирилган бир қатор чора-тадбирларни амалга ошириш таклиф этилди.

Биринчидан, “Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида”ги Қонуннинг 27-моддаси ҳамда “Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида”ги Қонуннинг 25-моддасига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида таклиф берилди.

Иккинчидан, “Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида”ги Қонуннинг 27-моддасига сайловолди ташвиқотини нафақат сайлов куни, балки овоз бериш бошланишидан бир кун олдин ҳам олиб бориш мумкин эмаслиги тўғрисидаги нормани киритиш тўғрисидаги таклифни амалга ошириш сайловчиларга ўз қарашларини, сиёсий хайрихоҳлигини аниқлаб олиш, ким учун ва қандай сиёсий дастур учун овоз бериш масаласида онгли равишда аниқ бир қарорга келиши учун қўшимча вақт берилишига имкон яратади.

Учинчидан, кейинги таклиф муддатдан олдин овоз бериш тартиб – тамойилларини ва муддатларини қонунда аниқ белгилаб қўйишга йўналтирилган.

Тўртинчидан, “Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида”ги, “Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида”ги қонунларга “овоз бериш кунига қадар қолган беш кун ичида, шунингдек, овоз бериш куни жамоат фикри сўровлари натижаларини, сайлов натижалари прогнозларини ва ўтказилаётган сайлов билан боғлиқ бошқа тадқиқотларни нашр этиш (эълон қилиш), шунингдек, уларни умумий фойдаланишдаги ахборот-телекоммуникация тармоқларига (шу жумладан, Интернет тармоғига) жойлаштириш тақиқланади” деган норманинг юқорида кўрсатилган қонунларга киритилиши сайловчилар ҳуқуқларининг янада ишончли ҳимоя қилиниши, муайян номзодга ғаразли муносабатда бўлиш, бу борада сайлов қонунчилиги бузилишининг олдини олиш имконини беради.

Бешинчидан, “Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида”ги Қонуннинг 6-моддасига Ўзбекистон Экологик ҳаракатининг Қонунчилик палатаси депутатларини сайлаш бўйича конференцияларида кузатувчиларнинг иштирок этиш ҳуқуқини белгилаб берадиган қўшимча киритилиши Ўзбекистон Экологик ҳаракатидан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасига депутатлар сайловининг очиқлиги ва ошкоралигини таъминлашга хизмат қилади.

Давлат раҳбари таъкидлаганидек, **юқорида баён этилган қонунчилик ташаббусларини амалга ошириш мамлакатимизда сайлов эркинлиги ҳуқуқи принципининг тўлиқ жорий этилиши ва сайлов тизимининг янада демократлашувига хизмат қилиши муқаррар¹.**

¹ И.А.Каримов. Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси: Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маъруза. 2010 йил 12 ноябрь – Т.: “Ўзбекистон”, 2010. – Б. 41.

V. ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ ИНСТИТУТЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ВА РИВОЖЛАНТИРИШ

Фуқаролик жамияти институтларини шакллантириш ва ривожлантириш учун шароитларни яратиш Ўзбекистон Республикасида амалга оширилаётган давлат сиёсатининг устувор вазифаларидан бири ҳисобланади.

Фуқаролик жамияти институтларига – жамоат бирлашмаларига Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг алоҳида боби бағишланган. Конституциянинг 58-моддасига кўра, давлат жамоат бирлашмаларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига риоя этилишини таъминлайди, уларга ижтимоий ҳаётда иштирок этиш учун тенг ҳуқуқий имкониятлар яратиб беради.

Бугунги кунда мамлакатимизда жамият ҳаётининг турли соҳаларида 6100 дан зиёд нодавлат нотижорат ташкилотлари фаолият юритмоқда ва бу кўрсаткич 2000 йилга қараганда 2,5 баробар кўпдир.

Фуқаролар йиғинлари ва ўзини ўзи бошқариш органлари – маҳаллалар сони 10 мингдан ортиқни ташкил этади.

Фуқаролик институтлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари ҳозирги кунда демократик қадриятлар, инсон ҳуқуқ ва эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларини ҳимоя қилишнинг муҳим омилига айланмоқда, фуқароларнинг ўз салоҳиятларини рўёбга чиқариши, уларнинг ижтимоий, социал-иқтисодий фаоллиги ва ҳуқуқий маданиятини ошириш учун шароит яратмоқда, жамиятда манфаатлар мувозанатини таъминлашга кўмаклашмоқда¹.

¹ И.А.Каримов. Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси: Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маъруза. 2010 йил 12 ноябрь – Т.: “Ўзбекистон”, 2010. – Б. 42.

Кўрсатилган қонун нодавлат нотижорат ташкилотлари фаолияти билан боғлиқ катор ҳуқуқий масалаларни, жумладан, нодавлат нотижорат ташкилотларининг фаолияти эркинлиги, ахборот олиш эркинлиги ва мулкка эгалик қилиш ҳуқуқи кафолатларини назарда тутди. Мазкур қонунга мувофиқ, нодавлат нотижорат ташкилотлари қонун ҳужжатлари билан тақиқланмаган ҳар қандай фаолият турини ўз уставларида белгиланган мақсадлари доирасида амалга ошириши мумкин.

Нодавлат нотижорат ташкилотларининг мулки дахлсиз ва қонун билан муҳофаза қилинади. Нодавлат нотижорат ташкилотларининг мол-мулки национализация, реквизиция ва мусодара қилинмайди, қонунда назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

фаолиятнинг давлат томонидан қўллаб-қувватланишини ҳуқуқий жиҳатдан мустаҳкамлаб қўйди.

Концепцияда қайд этилганидек, мамлакатимизда фуқаролик жамиятини ривожлантиришда **Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенати Кенгашларининг “Нодавлат нотижорат ташкилотларини, фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлашни кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қўшма қарори**¹ ҳам алоҳида аҳамиятга эга бўлди. Ўз навбатида, **Олий Мажлис ҳузурида Жамоат фонди** ҳамда таркибига нодавлат нотижорат ташкилотлари ва жамоат ташкилотларининг ваколатли вакиллари билан бирга депутатлар, молиявий тузилмаларнинг масъул ходимлари кирган **Парламент комиссиясининг** ташкил қилиниши ҳам эътиборга сазовордир.

Фуқаролик жамияти институтлари давлат томонидан ҳар томонлама қўллаб-қувватланаётганлиги ҳақида фақат кейинги уч йилнинг ўзида фуқаролик жамияти институтлари тақдим этган турли ижтимоий

¹ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси, 2008 й., 7-сон, 409-модда.

лойиҳаларни амалга ошириш учун **Олий Мажлис ҳузуридаги Жамоат фонди томонидан 11 миллиард сўмдан ортиқ маблағ ажратилганлиги** ҳам далолат беради.

Давлат бошлиғи томонидан, юртимиз тараққиётининг ҳозирги босқичида нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларининг ролини янада кучайтириш, фуқаролик жамиятини шакллантириш, демократлаштириш ва мамлакатимизнинг жаҳон ҳамжамиятига интеграциялашуви бўйича мақсадларни руёбга чиқаришда ҳеч бир муболағасиз ҳал қилувчи омил эканлигини ҳисобга олган ҳолда, фуқаролик жамияти институтларини янада ривожлантиришга йўналтирилган катор қонунларни қабул қилиш, шунингдек, ҳаракатдаги қонунларга ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида таклиф берилди.

Биринчидан, Президент томонидан таклиф этилган **“Ижтимоий шериклик тўғрисида”ги қонуннинг** қабул қилиниши фуқаролик жамияти институтларининг янада ривожланишига эришиш, амалга оширилаётган ислохотларнинг очиқ – ошкоралиги ва самарадорлигини таъминлаш, ижтимоий-иқтисодий ривожланиш дастурларини амалга ошириш, гуманитар муаммоларни ҳал этиш, аҳолининг турли катламларининг ҳуқуқ ва эркинликларини, манфаатларини ҳимоя қилишда нодавлат нотижорат ташкилотларининг давлат тузилмалари билан ўзаро муносабатларидаги аниқ чегараларни белгилаш ва ташкилий-ҳуқуқий механизмларни такомиллаштириш каби масалалар бўйича ҳуқуқий базани мустаҳкамлаш мақсадларига хизмат қилади.

Иккинчидан, Ўзбекистон Республикасининг “Фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари тўғрисида”ги Қонунига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги таклифларни амалга ошириш.

Учинчидан, фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари раислари сайлови тизимини такомиллаштириш бўйича оқсоқоллар ва уларнинг маслаҳатчилари энг муносиб фуқаролар ичидан сайланишини фуқаролар

ижтимоий фаоллигини кучайтиришда маҳаллани аҳамияти ва ролини янада ошириш мақсадида Президент томонидан “Фуқаролар йиғини раиси (оқсоқоли) ва унинг маслаҳатчилари сайлови тўғрисида”ги Қонунга тегишли ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш таклиф этилди.

Тўртинчидан, Президент ўз маърузасида “Ўзбекистон Республикасида жамоатчилик назорати тўғрисида”ги Қонунни қабул қилиш фурсати етганлигини таъкидлаб ўтди.

Бешинчидан, Концепцияда инсон ҳуқуқлари соҳасида миллий ҳаракат дастурини ишлаб чиқиш, ушбу дастур, энг аввало, ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва назорат органлари томонидан инсон ҳуқуқ ва эркинликларининг ҳимоя қилинишини таъминлаш, жамиятда инсон ҳуқуқлари бўйича маданиятни шакллантириш ва шу каби бошқа соҳаларга оид қонунларга риоя этилиши устидан жамоатчилик мониторингини олиб боришга қаратилган чоратадбирларни ўзида мужассам этиши кераклигига алоҳида эътибор жалб қилинди.

Олтинчидан, Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги таклифнинг амалга оширилиши жамият ва давлат қурилиши, ҳудудларда ижтимоий-иқтисодий ривожланишнинг турли соҳаларида нодавлат нотижорат ташкилотлари ҳуқуқларини белгилаб берган қонун ҳужжатлари талабларини бузганлик учун давлат органлари мансабдор шахсларининг жавобгарлиги кучайтирилишини таъминлайди.

Еттинчидан, Концепцияда соғлиқни сақлаш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, аҳолини, айниқса, ёшларни иш билан таъминлаш, ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламларни қўллаб-қувватлаш ва шу каби катта социал аҳамиятга молик бошқа масалалар бўйича муҳим давлат дастурларини амалга оширишда нодавлат нотижорат ташкилотлари иштирокининг ҳуқуқий асосини яратиб берадиган қонун ҳужжатлари мажмуасини ишлаб чиқиш долзарб аҳамиятга эга эканлиги алоҳида таъкидлаб ўтилди.

Саккизинчидан, бутун дунёда экологик ҳолатнинг кескинлашганлиги ва атроф-муҳитни ҳимоя қилишга йўналтирилган чора-тадбирлар кўриш зарурияти вужудга келганлиги муносабати билан Президент томонидан нодавлат нотижорат ташкилотларининг атроф-муҳитни ҳимоя қилишни таъминлаш тизимидаги роли ва ўрнини белгилашга йўналтирилган **“Экологик назорат тўғрисида”ги қонун** лойиҳасини ишлаб чиқиш тўғрисида таклиф киритилди.

VI. ДЕМОКРАТИК БОЗОР ИСЛОҲОТЛАРИНИ ВА ИҚТИСОДИЁТНИ ЛИБЕРАЛЛАШТИРИШНИ ЯНАДА ЧУҚУРЛАШТИРИШ

Мамлакатни ислоҳ қилишнинг устувор принципларидан бири иқтисодиётни мафкурадан холи этиш, унинг сиёсатдан устунлигини таъминлаш, шу билан биргаликда, ўтказилаётган ислохотларни босқичма-босқич ва изчил олиб боришдир. Изчил юқори ўсиш суръатлари, юртимизда барпо этилган банк-молия тизимининг барқарор ва ишончли фаолият юритиши, иқтисодиётда амалга оширилаётган янгиланиш ва ўзгаришлар, умуман, мамлакатимизни модернизация қилиш йўлидаги дадил қадамларимиз дунё жамоатчилиги, шунингдек, Халқаро валюта жамғармаси, Жаҳон банки, Осиё тараққиёт банки сингари нуфузли халқаро молия ташкилотлари томонидан эътироф этилмоқда.

Юқорида айтилганларнинг барчаси мамлакатимиз мустақил тараққиётининг дастлабки босқичида, яъни 1991 йилдан 2000 йилгача бўлган даврда улкан ўзгаришларни амалга оширишда асосий эътибор марказлаштирилган маъмурий-буйруқбозлик тизимига барҳам бериш ва бозор иқтисодиётининг асосларини, авваламбор, қонунчилик базасини шакллантириш учун шароит яратишга қаратилганлиги боис эришилди.

Иқтисодиётни янада либераллаштириш ва модернизациялаштиришнинг мустаҳкам ҳуқуқий пойдевори яратилди,

бу эса ўтказилаётган бозор ислохотларининг муқаррарлиги қафолати бўлди (Фуқаролик, Ер, Солиқ ва Божхона кодекслари, “Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида”, “Банклар ва банк фаолияти тўғрисида”, “Чет эл инвестициялари тўғрисида”, “Чет эллик инвесторлар ҳуқуқларининг қафолатлари ва уларни ҳимоя қилиш чоралари тўғрисида”, “Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг қафолатлари тўғрисида”, “Хусусий корхона тўғрисида”, “Валютани тартибга солиш тўғрисида”, “Ташқи иқтисодий фаолият тўғрисида”, “Фермер хўжалиги тўғрисида”ги қонунлар, янги таҳрирдаги Солиқ кодекси ва бошқа қонунларни қайд этиш мумкин).

Бироқ иқтисодиётни бошқариш тизимини янада такомиллаштириш ва либераллаштириш бўйича жараён давом этиши керак. Бозор ислохотларини янада чуқурлаштириш ва иқтисодиётни либераллаштириш масалаларига келганда, Президент «**биринчи навбатда, хусусий мулкнинг ҳуқуқ ва ҳимоясини мустаҳкамлашимиз, ҳар қайси хусусий мулкдор қонуний йўл билан қўлга киритган ёки яратган ўз мулкнинг дахлсизлигига асло шубҳа қилмаслигини таъминлайдиган ишончли қафолатлар тизимини яратишимиз зарур**»¹ деб таъкидлади.

Хусусий мулк бошқа мулк шакллари каби дахлсиз ва давлат ҳимоясидадир. Мулкдор фақат қонунда назарда тутилган ҳолларда ва тартибдагина мулкидан маҳрум этилиши мумкин.

Президент томонидан таклиф этилган **“Хусусий мулкни ҳимоя қилиш ва мулкдорлар ҳуқуқларининг қафолатлари тўғрисида”ги қонуннинг ишлаб чиқилиши ва қабул қилиниши хусусий мулкнинг ҳуқуқ ва ҳимоясини мустаҳкамлашга, ҳар қайси хусусий мулкдор қонуний йўл билан**

¹ И.А.Каримов. Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси: Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маъруза. 2010 йил 12 ноябрь – Т.: “Ўзбекистон”, 2010. – Б. 48.

қўлга киритган ёки яратган мулкнинг дахлсизлигини таъминловчи ишончли кафолатлар тизимини яратишга йўналтирилган.

Мазкур қонунни қабул қилиниши тадбиркорларга ўз бизнесига бежавотир инвестиция киритиши, ишлаб чиқариш фаолиятини кенгайтириши, маҳсулот ҳажми ва олаётган даромадини кўпайтириши, ўз мулкига ўзи эгалик қилиши, фойдаланиши, тасарруф этишининг ҳуқуқий кафолатларини янада кенгайтиради.

Тадбиркорлик фаолиятининг ривожланишида бошқарув тизимини такомиллаштириш, ортиқча бюрократик тўсиқларни бартараф этиш масаласи муҳим аҳамиятга эга.

“Тадбиркорлик фаолияти соҳасида рухсат бериш тартиб-қоидалари тўғрисида”ги қонуннинг ишлаб чиқилиши ва қабул қилиниши айнан юқорида кўрсатилган мақсадларга хизмат қилади. Бундан ташқари, мазкур қонуннинг қабул қилиниши тадбиркорлик фаолиятини юритиш учун зарур бўлган рухсат бериш тартиб-қоидаларининг қатъий чекланган рўйхати ва турларини аниқ белгилаб қўйиш, қонунда назарда тутилмаган ортиқча рухсатнома ва рухсат бериш тартиб-қоидаларининг янги турлари киритилишини қонун билан кескин тақиқлашга қаратилган бўлиши керак.

Бизнеснинг янги ташкилий-ҳуқуқий шакли сифатида оилавий бизнесни қонуний белгилаб қўйиш тўғрисидаги Президентнинг таклифи Ўзбекистон шароитида алоҳида аҳамиятга эга. Мазкур таклифнинг амалга оширилиши ишлаб чиқаришнинг муносабатларини тубдан ўзгартиришга, оилавий бизнеснинг ривожланишига кучли туртки беради, ҳамда янги иш ўринларининг очилишига ва халқ фаровонлигини сезиларли юксалтиришга хизмат қилади.

Концепцияда алоҳида таъкидланганидек, жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози даврида мамлакатимиз молия-банк тизими ўзининг барқарор ва ишончли эканини исботлади. Шу билан бирга, бу тизимнинг янада

мустаҳкамланиши хусусий банклар ва хусусий мулкка асосланган лизинг, суғурта компаниялари, кредит уюшмалари, микромолиявий ташкилотлар каби молиявий институтларни ташкил этишнинг қонунчилик асосларини шакллантириш ҳисобидан банк-молия соҳасига хусусий капитални жалб қилиш билан ҳам боғлиқ. Бу эса банк ва бошқа молиявий хизматлар бозорида рақобатнинг кенгайиши ҳамда миждозларга хизмат кўрсатиш сифатининг ошишига имкон беради ва энг юксак халқаро стандартлар талабига мос замонавий бозор инфратузилмасининг ривожланиши учун шароит яратади.

“Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонуннинг янги таҳририни ишлаб чиқиш ва қабул қилиш тўғрисидаги таклиф корпоратив бошқарув ва назорат органларининг ваколатлари, ҳуқуқлари ва жавобгарлигини янада аниқ белгилаш имконини беради. Ушбу қонунда акциядорлик жамиятларининг Кузатувчилар кенгашлари, умумий йиғилишлари, тафтиш комиссияларининг роли ва аҳамиятини ошириш, миноритар, яъни кўлида акцияси кам бўлган акциядорларнинг манфаатларини кўпроқ таъминлаш, барча акциядорларни ва бўлажак инвесторларнинг акциядорлик компаниялари фаолияти тўғрисида ахборот олиш имкониятларини кенгайтириш назарда тутилиши лозим бўлади.

“Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида”ги Қонуннинг янги таҳририни қабул қилиш вазифаси мамлакатимиз иқтисодиётида кичик бизнес, биринчи навбатда хусусий тадбиркорликнинг роли ва улушини янада кенгайтиришни таъминлашга йўналтирилган.

“Рақобат тўғрисида”ги қонунни қабул қилиш таклифи монополистик фаолиятни нафақат товарлар бозорида, балки молия бозорларида ҳам тартибга солишга қаратилган. Мазкур қонунда биржа савдоларида ҳам монополияга қарши механизмларни, акцияларни сотиб

олиш, қўшиш ва бирлаштириш битимларини тартибга солиш ва назорат қилиш тартиб-қоидаларини соддалаштириш бўйича нормалар ҳам ўз аксини топади.

“Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида”ги Қонунининг қабул қилиниши зарурияти бу соҳадаги қонунчиликни уйғунлаштирилиши зарурияти билан асосланади. Бундан ташқари, бу қонуннинг қабул қилиниши мамлакатимизнинг стратегик муҳим тармоқлари ва корхоналарида акцияларнинг назорат пакети, таъбир жоиз бўлса, “олтин” акцияларни давлат ихтиёрида сақлаб қолган ҳолда, иқтисодиётнинг энг муҳим етакчи тармоқларига хусусий инвесторларни жалб қилиш ва уларда нодавлат сектор улушини янада кенгайтириш мақсадини кўзлайди. Бунда бўлажак инвесторларнинг барча тоифаларига хусусийлаштириш жараёнларида тенг шароит яратишни таъминлаш, уларда хусусий сектор иштирокини кенгайтириш, хусусийлаштириш битимларининг очиклиги ва ошкоралигини кўзда тутиш лозим.

Концепцияда назарда тутилганидек, юқорида таъкидлаб ўтилган ғоят муҳим аҳамиятга молик қонунларни такомиллаштириш билан бирга, Ўзбекистонда амалга оширилаётган бозор ислохотларининг суръати ва мантиқий талабларидан келиб чиққан ҳолда, эркин бозор иқтисодиёти муносабатларини янада ривожлантиришга хизмат қиладиган бир қатор қонунлар қабул қилишни ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда. **“Кредит бюрolari фаолияти ва кредит ахбороти алмашуви тўғрисида”, “Гаров реестри тўғрисида”, “Риэлторлик фаолияти тўғрисида”, “Инвестиция ва пай фондлари тўғрисида”, “Инновациялар ва иқтисодиётни модернизация қилиш тўғрисида”ги** ва бошқа янги қонунлар шулар жумласидандир.

Мухтасар қилиб айтганда, Концепцияда қўйилган вазифалар мамлакатимиз иқтисодий тараққиётининг энг муҳим истикболлари ва устувор йўналишларини белгилаб беради. Шу билан бир қаторда тадбиркорлик фаолиятини янада ривожлантириш ва унинг ҳуқуқларини

ҳимоя қилиш, ички эҳтиёжнинг ўсиши масалаларига алоҳида эътиборни қаратади.

ХУЛОСА

Юқорида кўрсатилган вазифаларнинг изчиллик билан босқичма-босқич амалга оширилиши фуқаролик жамияти қуриш йўлидаги эришилган ютуқларни мустаҳкамлаш ва бу борадаги ислохотларни янада чуқурлаштириш мақсадларига хизмат қилади. Бу ўз навбатида, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ҳар томонлама ҳимоя қилиш, қонун устуворлиги принципига оғишмай риоя этилишини таъминлашга кўмаклашади.

Шу билан бирга юқорида кўрсатилган вазифалар ҳал этилишининг самарадорлигини таъминлашда шубҳасиз, маҳалла фуқаролар йиғинларининг ўз муносиб ўринлари бор.